

УДК631.158:658.3

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Рогач Ю. П., к.т.н., проф.,

Луценков В. Л., к.т.н., доц. ,

Головін С. В., інж.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-14-28

Анотація - в статті обґрунтована необхідність комплексного підходу при вирішенні проблеми забезпечення безпеки праці, яка може бути реалізована на практиці створенням та функціонуванням СУОП.

Ключові слова – розробка, система управління охороною праці, принципи, концепція, моделі, обставини.

Постановка проблеми. Система управління охороною праці (СУОП) – частина загальної системи управління організацією, яка сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві, а також небезпеки для третіх осіб, що виникають у процесі господарювання, і включає в себе комплекс взаємопов'язаних заходів на виконання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці.

СУОП організовується таким чином, щоб здійснювалось адекватне та постійне управління з урахуванням усіх факторів, що впливають на стан охорони праці, і орієнтується на проведення запобіжних дій, що унеможливають виникнення небезпечних ситуацій, але при цьому, у випадку їх виникнення, вона повинна своєчасно реагувати на них та усувати їх.

Сутність системи управління охороною праці полягає в тому, що профілактика травматизму та професійних захворювань переводиться на якісно новий, значно вищий – дотравматичний рівень – профілактику небезпечних ситуацій.

Аналіз останніх досліджень. СУОП за даними [1, 2, 4, 6] визначається як регламентована нормативними та організаційно-методичними документами діяльність підприємств (організацій, установ) щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-

гігієнічних, лікувально-профілактичних та санітарно-побутових заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров'я та високої працездатності людини в процесі праці.

Разом з тим, наказом Мінпраці від 22.10.2001 року № 432 була затверджена Концепція управління охороною праці, яка встановила, що управління охороною праці – це підготовка, прийняття та реалізація правових, організаційних, науково-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Проте, міжнародний стандарт OHSAS 18001–99 “Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу. Вимоги.” визначає, що СУОП – це загальна система менеджменту підприємства, яка забезпечує управління ризиками в галузі охорони здоров'я та безпеки праці, пов'язаними з діяльністю підприємства [3].

Різноманітність та необхідність адаптації нормативно-правових актів з охорони праці до міжнародних норм і стандартів вимагає не тільки розробки Положення щодо побудови СУОП на підприємстві, але і зміни підходів до формування нормативно-правової бази з цих питань.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основні цілі функціонування СУОП досягаються:

- установленням прав, відповідальності, обов'язків і зацікавленості всіх категорій працівників за рівень безпеки праці;
- організації ефективної системи навчання з питань охорони праці;
- здійснення безперервного і дійсного моніторингу та аудиту за станом умов праці на робочих місцях;
- запровадження єдиної методики оцінки ступеню безпеки виробництва;
- стимулювання виконавців робіт за досягнуті результати.

Організаційна структура СУОП базується на існуючій системі управління сільськогосподарським виробництвом і є підсистемою системи управління виробництвом, метою якої є створення комплексної системи профілактики небезпечних ситуацій.

Характерною рисою сучасного періоду розвитку сільського господарства є поява підприємств недержавної форми власності, управління якими має свої особливості.

Все це вимагає і перегляду основних підходів при розробці системи управління охороною праці на підприємствах АПК, чому і присвячена дана стаття

Основна частина. У сучасній практиці управління охороною праці мають місце декілька моделей реалізації їх на практиці.

Аналіз цих моделей говорить про те, що, не дивлячись на їх

деяку різницю у структурній побудові, вони збігаються, по крайній мірі, за типовим (ключовим) складом: планування, контроль, аналіз, оцінка, функціонування тощо. Але сучасні моделі більше акценту надають таким категоріям, як політика, процесо-орієнтований підхід, наявність процесів оцінки ризику – аналізу, управління документами. Ці поняття були вперше введені для визначення менеджменту якості і, в подальшому, отримали розвиток в системах зі забезпечення екологічної, промислової і професійної безпеки.

У сучасній концепції управління має місце ще одна відмінність від традиційних методів, яка полягає у використанні, так званого процесного підходу, який базується на стандартах серії ISO 9000.

Враховуючи все це при розробці системи управління охороною праці, треба спочатку визначитися, яка з моделей ближче за своєю ідеологією, за можливостями реалізації заявлених цілей, більше відповідають характеру виробництва, якою нормативно-правовою базою і якими спеціалістами, професійно готовими до впровадження сучасних систем управління володіє підприємство і прийти до однієї адекватній за структурою і змісту моделі. При цьому може бути декілька варіантів при розробці (переробці) систем. Якою вона може бути або яку взяти за основу для побудови своєї системи управління – право кожного підприємства, тому що нові моделі носять рекомендаційний характер.

Підприємства, які вже мають систему управління охороною праці, можуть здійснювати поетапний перехід до більш досконалих моделей, наприклад, на основі функціонально-процесного (процесно-функціонального) підходу, який одночасно суміщає у собі реалізацію функцій на управлінському рівні і управління виробничими процесами.

Підприємства, на яких СУОП відсутня, можуть будувати свої системи на основі сучасних підходів. Крім того, при проектуванні СУОП треба враховувати наступне.

По-перше, у наступний час важливе значення надається питанням відповідальності бізнесу за його діяльність, у тому числі, і у сфері забезпечення безпеки. Тому, при розробці СУОП слід враховувати також стандарт SA-8000, який визначає питання соціальної відповідальності власника за безпеку і здоров'я робітників.

По-друге, систему управління професійною безпекою доцільно розробляти відразу з урахуванням інших локальних систем, які визначають промислову і екологічну безпеку.

По-третє, система управління професійною безпекою повинна формуватися в якості підсистеми управління загальної діяльності підприємства в цілому.

Висновок. Згідно діючому законодавству, роботодавець повинен створити для працівників безпечні, сприятливі умови праці. Однак, менталітет сучасного роботодавця, особливо на підприємствах недержавної форми власності, не дозволяє розглядати питання охорони праці як першочергові. Це питання залишається на другому місці, тому що, на перший погляд, не сприяють прибутковості підприємства. При цьому слід відзначити, що міжнародний досвід свідчить – організація праці, при якій інформуються вимоги безпеки і гігієни праці, підриває економічну ефективність підприємств і не може бути основою для стійкої стратегії розвитку.

Література:

1. Рекомендації щодо побудови системи управління охороною праці на виробництві. Затв. наказом МНС України №398 від 27.06.2006 р.
2. BS 8000 Guide to or occupational Health and Safety Management Systems. – Керівництво щодо систем управління охороною здоров'я і безпекою на виробництві.
3. Рекомендації щодо розробки СУОП підприємства (з урахуванням вимог міжнародного стандарту OHSAS 18001-99 «Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу») – К.: НННДІОП, 2004 – 42 с.
4. OHSAS 18002:2006. Система управління безпекою та гігієною праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001.
5. ДСТУ ГОСТ 12.0.230:2008. Система управления охраной труда. Общие требования.
6. Гадзюк М.П. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге вид. / М.П.Гадзюка, Є.П.Желібо, М.О.Халімовський. - К.: Каравела, 2004. - 408 с.

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ ПРИ РАЗРАБОТКЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОХРАНОЙ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА

Рогач Ю.П., Лущенко В.Л., Головин С.В.

Аннотация - в статье обосновывается необходимость комплексного подхода при решении проблемы обеспечения безопасности работы, которая может быть реализована на практике созданием и функционированием системы управления охраной труда.

**THE BASIC APPROACHES AT SYSTEM ENGINEERING OF
MANAGEMENT BY THE LABOUR SAFETY AT THE
AGRICULTURE ENTERPRISES**

Y. Rogach, V. Lushchenkov, S.Golovin

Summary

In article necessity of the complex approach is proved at a solution of a problem of safety of work which can be realized in practice by creation and functioning of a control system by a labor safety.